

УДК 616–006(091)(477.84)

©І. В. Жулкевич, І. Й. Галайчук, В. І. Дрижак, Г. С. Мороз

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського”

ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ КАФЕДРИ ОНКОЛОГІЇ, ПРОМЕНЕВОЇ ДІАГНОСТИКИ І ТЕРАПІЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО (2007–2012 рр.)

Викладацький склад кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського: доктор медичних наук, професор І. Й. Галайчук – завідувач кафедри, доктор медичних наук, професор В. І. Дрижак, доктор медичних наук професор Г. С. Мороз, доктор медичних наук, професор І. В. Жулкевич, кандидат медичних наук, доцент Ю. В. Угляр, кандидат медичних наук, доцент М. І. Домбрович, кандидат медичних наук, доцент Л. В. Шкробот, кандидат медичних наук, асистент І. М. Леськів, кандидат медичних наук, асистент Н. О. Загурська, кандидат медичних наук, асистент Д. Б. Кривокульський, асистент Т. Ю. Угляр, асистент Г. П. Назаркевич. Лаборант кафедри О. Б. Нагорна, клінічний аспірант – Л. В. Нітефор, клінічний ординатор – Еламін Амро (Саудівська Аравія) та магістр – О. С. Гоцко (фото).

Навчальна робота на кафедрі в 2007–2011 роках набула подальшого вдосконалення у зв'язку з прийняттям державних кваліфікаційних характеристик лікарів. Виникла необхідність в удосконаленні програми навчання з акцентом на поглиблення вивчення ранньої і доклінічної діагностики пухлин. Досвід роботи колективу кафедри створив підґрунтя для узагальнення і підведення підсумків викладання онкології та радіології. У зв'язку зі створенням нових факультетів, зокрема стоматологічного і факультету медсестринства, та впровадженням у практичну медицину нових інструментальних і лабораторних методів діагностики кількість годин, відведених на вивчення дисципліни, зросла вдвічі. Так, зокрема, програма “Медсестринство в онкології” була розроблена і затверджена МОЗ України як типова програма для викладання онкології на факультетах медсестринства.

Фото. Професорсько-викладацький склад кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського.

У даний час на кафедрі викладають курс “Онкологія” для студентів V та VI курсів медичного факультету, курс “Променева діагностика і терапія” для студентів III курсу медичного та стоматологічного факультетів, курс “Радіаційна медицина” для студентів V курсу медичного факультету та студентів IV курсу стоматологічного факультету, курс “Медсестринство в онкології” та “Паліативна медицина” для медсестер. Впроваджено й дистанційні форми навчання, що потребувало створення нової методологічної бази та дистанційних методів контролю знань. Активно співпрацює кафедра з факультетом післядипломної освіти, на якому викладають курси радіології, радіаційної медицини та онкології для лікарів-курсантів та лікарів-інтернів.

Протягом 2007–2011 років продовжувалось поповнення банку тестових завдань з онкології, радіології та радіаційної медицини на медичному і стоматологічному факультетах, а також у ННІ медсестринства. Бази даних щоденного контролю знань та модульного контролю поповнені тестовими завданнями з рисунками та ситуаційними задачами. Згідно з новими стандартами видозмінена і регулярно поновлюється Web-сторінка кафедри.

У повсякденну педагогічну практику впроваджено контроль знань студентів за системою Moodle. Таку форму контролю використовує близько 55 % студентів. Викладачами кафедри завершено формування навчально-методичного комплексу з радіології для студентів стоматологічного факультету.

Співробітниками кафедри за 2007–2011 роки проведено велику за обсягом і змістом роботу у зв'язку з переходом на нові навчальні програми. Створені комплекс навчально-методичної документації, слайдотека як ілюстративний матеріал для лекцій, навчальні набори рентгенограм (у т.ч. комп'ютерні) тощо. За таким принципом підготовлено цикли мультимедійних лекцій з курсів “Променева діагностика і терапія” та “Радіаційна медицина” для студентів медичного та стоматологічного факультетів та курсів “Медсестринство в онкології” та “Паліативна медицина” для медсестер. На кафедрі створено відеоролики, що допомагають студентам засвоїти основні методи клінічної діагностики при раку молочної залози та визначення природного радіаційного фону. В освітню практику впроваджено дистанційні методи викладання та контролю знань. Лекційні мультимедійні курси лекцій з предметів, що викладають на кафедрі, розміщені на порталі університету і викликають жвавий інтерес не тільки у користувачів порталу, а й в наших найближчих сусідів. Так, професор І. В. Жулкевич прочитав у квітні 2011 року цикл лекцій для студентів та курсантів факультету післядипломної освіти на запрошення ректорату Кіровської медичної академії (Росія).

Пріоритетним напрямком навчального процесу є інтеграція навчальних програм, що викладають на ка-

федри з іншими дисциплінами і, насамперед, внутрішньокафедральна інтеграція. Суміжне вивчення клінічної онкології та радіології дає можливість успішно їх опанувати і тісно пов'язати з рівнем теоретичної підготовки студентів на попередніх курсах. Створено базу даних текстових та ілюстративних запитань з онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини для щоденного і семестрового комп'ютерного контролю знань студентів III–V–VI курсів медичного факультету, а також для студентів IV курсу стоматологічного факультету з радіології та радіаційної медицини і для медсестер з курсів “Медсестринство в онкології” та “Паліативна медицина”, і для курсів дистанційного навчання.

Плідно працює на кафедрі науковий студентський гурток, у якому студенти удосконалюють свої знання з радіології та онкології. Під керівництвом викладачів кафедри студенти-науковці набувають навиків дослідницької роботи і оволодівають новітніми методами діагностики і лікування онкологічних хворих. Студенти активно вчаться працювати з науковою літературою і виступають на засіданнях гуртка з реферативними доповідями щодо актуальних медичних проблем. Наукові надбання студентів-гуртківців щорічно висвітлюються у вигляді доповідей та наукових публікацій на щорічному підсумковому Міжнародному медичному конгресі студентів та молодих вчених.

Перед колективом кафедри постають нові завдання, пріоритетним з яких є подальше удосконалення навчання студентів з онкології і радіаційної медицини на засадах доказової медицини та принципах Болонської декларації з метою інтеграції нашого університету в Європейський навчальний простір. Надбаннями, досвідом та перспективами педагогічної роботи професори кафедри І. Й. Галайчук та І. В. Жулкевич поділилися на нарадах завідувачів кафедр і курсів радіології медичних вузів України (Донецьк, 2010; Київ, 2010; Ужгород, 2011).

Наукова робота кафедри стосується оптимізації діагностики лімфогенних метастазів та способів лікування хворих на рак прямої кишки, молочної залози і меланому шкіри. Виконуються дві кандидатські дисертації, а асистент Г. П. Назаркевич завершує роботу щодо планування кандидатської дисертації. Асистент Т. Ю. Угляр завершує роботу над кандидатською дисертацією під керівництвом член-кореспондента НАМН України, професора Л. Я. Ковальчука. Працівники кафедри широко сприяють науково-дослідній роботі молодих науковців, так в патологоанатомічному та I, II хірургічних відділеннях онкодиспансеру проходить набір біопсійного та гістологічного матеріалу для здобувачів, які виконують дисертаційні роботи на інших кафедрах.

Лікувальну, діагностичну та консультативну роботу викладачі здійснюють як на базі обласного клінічного онкологічного диспансеру, так і в лікувально-профілактичних закладах міста й області. Напрямок клінічної спеціалізації викладачів: професор І. Й. Галайчук – злоякісні пухлини шкіри (рак, меланома) і саркоми м'яких тканин, рак молочної залози, онкопластична хірургія; професор В. І. Дрижак – рак молочної залози, пухлини шлунково-кишкового тракту; професор Г. С. Мороз – онкоторакальна хірургія; про-

фесор І. В. Жулкевич – діагностика та хіміотерапевтичне лікування онкогематологічних захворювань та комп'ютерно-томографічна діагностика; доцент Ю. В. Угляр – пухлини шлунково-кишкового тракту; доцент М. І. Домбрович – рак товстої кишки, злоякісні пухлини шкіри; доцент Л. В. Шкробот – рак шлунка і підшлункової залози; кандидат медичних наук Д. Б. Кривокульський – рак жіночих репродуктивних органів; асистент Т. Ю. Угляр – пухлини товстої кишки. Напрямок діагностичної спеціалізації працівників кафедри: кандидат медичних наук І. М. Леськів – спеціаліст ультразвукової діагностики; кандидат медичних наук Н. О. Загурська – рентгенолог; асистент Г. П. Назаркевич – спеціаліст КТ і МРТ-діагностики.

У диспансері щорічно виконують понад 2000 складних хірургічних втручань на шлунку, жовчних шляхах, печінці, підшлунковій залозі, товстій і тонкій кишці, щитоподібній залозі, органах грудної порожнини, молочних залозах, шкірі, м'яких тканинах, пухлинах голови та шиї, статевих органах; урологічні оперативні втручання. Найскладніші хірургічні втручання на органах грудної і черевної порожнини, які виконують хірурги вищої кваліфікації професори В. Дрижак, Г. Мороз, І. Галайчук, доценти Ю. Угляр, М. Домбрович, Л. Шкробот, асистент Д. Кривокульський.

Кураторами всіх клінічних відділень обласного онкологічного диспансеру є професори та доценти кафедри, які щотижня здійснюють клінічні обходи, проводять ранкові та тижневі конференції і консиліуми. В 2011 році у лікувальну роботу кафедри було впроваджено комплексні медичні обходи в усіх відділеннях онкодиспансеру.

Співробітники клініки підвищують свою кваліфікацію не тільки на теренах України, але й за кордоном, в університетах та медичних центрах США і Західної Європи, широко використовуючи отриманий досвід у повсякденній роботі. Професорсько-викладацький склад кафедри постійно удосконалює та оновлює свої клінічні знання шляхом участі в наукових конференціях, конгресах, стажуванні у провідних онкологічних клініках України та за кордоном. Так, професори І. Й. Галайчук, І. В. Жулкевич у 2007–2012 роках стажувалися за кордоном (Швейцарія, Швеція), а асистент Г. П. Назаркевич удосконалювала свої знання в Ягелонському університеті. Асистент Т. Ю. Угляр оволоділа методикою встановлення венозних портів у Національному інституті раку, а доценти Ю. В. Угляр та М. І. Домбрович стажувалися з приводу проведення внутрішньоартеріальної хіміотерапії та сучасних методів оперативних втручань при раку товстої кишки. Проте слід зазначити, що не тільки співробітники кафедри удосконалюють свою лікарську майстерність на інших теренах, а лікувальна база кафедри є привабливим місцем для стажування закордонних фахівців. Так, у 2011 році італійський хірург-маммолог Джоржио Барателлі обрав клінічну базу кафедри для свого удосконалення. Своїм лікарським досвідом і сучасними аспектами в лікуванні новоутворень молочної залози він поділився в межах проведеної конференції “Рак молочної залози: проблеми регіону та шляхи їх вирішення”.

Співробітники кафедри широко обмінюються досвідом на регіональному рівні й реалізують це при про-

веденні спільних заходів із колегами у вигляді обласних конференцій і круглих столів. Так, з лекціями щодо реконструктивної хірургії молочної залози виступив професор В. В. Храпач із Національного університету імені О. О. Богомольця. Ділилися своїм досвідом на подібних конференціях і професор В. М. Ририк (Івано-Франківський медуніверситет), професор О. Б. Беліков (Буковинський медуніверситет), доцент Н. А. Володько (Львівський медуніверситет), лікар-маммолог доктор медичних наук В. Е. Жильчук.

Розроблені на кафедрі нововведення впроваджено в практику закладів охорони здоров'я України та області, зокрема комбінований спосіб кріоелектровисічення злоякісних пухлин шкіри та їх рецидивів з ауто-і ксенотрансплантацією шкірних клаптів, радіонуклідні методи дослідження пухлинних маркерів та гормонів у хворих на рак молочної залози, легень, товстої кишки, органів гепатопанкреатодуоденальної зони; низькоенергетична лазеротерапія у комплексному лікуванні хворих на колоректальний рак; електрохімічне окиснення крові у хворих на рак легень і прямої кишки; методика ультразвукової діагностики метастатичного ураження регіонарного лімфатичного колектора; оригінальні способи пластичного закриття операційних ран у хворих на меланому шкіри тощо. Широко впроваджують у практику охорони здоров'я наукові розробки щодо ранньої діагностики і стадіювання лімфопроліферативних і солідних новоутворень захворювань та новітні хіміотерапевтичні протоколи лікування.

Важливою є активна участь співробітників кафедри в Національній програмі "50 кроків боротьби з раком в Україні". Для реалізації санітарно-освітніх програм співробітники кафедри широко використовують медійний простір. Так, професори І. Й. Галайчук та В. І. Дрижак неодноразово виступали на телебаченні. Професор І. Й. Галайчук взяв участь у благодійній програмі з профілактики і ранньої діагностики захворювань молочної залози. В газеті "Медична академія" у 2007–2011 роках було надруковано низку санітарно-освітніх матеріалів з приводу раку молочної залози та меланому шкіри.

Викладачі кафедри беруть активну участь у з'їздах, конференціях та семінарах. Так, у 2007 році співробітниками кафедри було організовано конференцію "Методи доклінічної діагностики регіонарних лімфогенних метастазів"; у 2009 році, разом із Національним інститутом раку, конференцію "Раціональна хіміотерапія онкохворих". Співробітники кафедри брали активну участь у науково-практичних конференціях з міжнародною участю "Сучасні методи радіологічної

діагностики в онкології" (Львів, 2010), "Роль та можливості променевої діагностики та променевої терапії в лікуванні онкологічних хворих" (Донецьк, 2010), "Актуальні питання радіаційної онкології в Україні" (Івано-Франківськ, 2011), "Сучасні підходи до діагностики та лікування множинної мієломи" (Київ, 2011), "Сучасні технології в хірургії раку шлунково-кишкового тракту" (Київ, 2011), "Паліативна та хоспісна допомога. Новітні концепції лікування ран" (Тернопіль, 2011), у конференції, присвяченій пам'яті професора А. І. Гнатишака (Львів, 2011), в Міжнародному конгресі Східно-Європейської академії дерматології (Київ, 2011).

Викладачі кафедри проводять патріотично-виховну роботу в закріплених групах III та V курсів медичного факультету. Крім загально-університетських заходів із патріотично-виховної роботи на кафедрі широко використовують години взаємної інформації, зустрічі викладацького колективу кафедри зі студентами закріплених груп, присвячені видатним датам, групові відвідування мистецьких заходів, спільні культурні походи в музеї тощо. Доброю традицією на кафедрі стала щорічна студентська конференція-зустріч студентів закріплених груп з ліквідаторами аварії на ЧАЕС, що проходить у квітні місяці. Така конференція завжди закінчується покладанням квітів до пам'ятника ліквідаторам аварії.

Співробітники кафедри живуть не тільки сьогодні, а і накреслюють перспективи на майбутнє – обладнання навчальних кімнат кафедри і лекційної аудиторії сучасною комп'ютерною технікою та великими демонстраційними моніторами та об'єднання їх у кафедральну мережу з метою проведення мультимедійних занять з онкології та радіології.

У найближчі роки науково-дослідна робота кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини здійснюватиметься за такими напрямками: "Особливості діагностики і лікування сарком молочної залози", "Застосування методу фрактальної розмірності при комп'ютерній діагностиці нодулярного метастатичного ураження легень", "Онкопластичні хірургічні методики у хворих на рак молочної залози, меланому і рак шкіри".

Планується створення спільного з лікувальним відділом графіку виїзду співробітників кафедри онкології в лікувальні заклади області з метою раннього виявлення пухлин візуальних локалізацій. Перспективними є запровадження на регіонарному рівні скринінгових програм для раннього виявлення раку молочної залози і шийки матки, колоректального раку, меланому шкіри.

Отримано 10.02.12